

Een campagne zo nu en

Politieke partijen zijn te zeer gericht op de nationale politiek. Om ledenverlies tegen te gaan moeten ze veel meer de boer op.

door Ann-Kristin Kölln en Kees Aarts

Om hun rol als makelaar tussen samenleving en overheid te behouden, moeten politieke partijen burgers meer opzoeken in de lokale arena. Daar waar politiek zichtbaar en tastbaar is. Maar onderzoek wijst erop dat partijorganisaties het tegenovergestelde doen: ze zijn gericht op de staat en benadrukken nationale politiek. Dit kan de bestaande electorale instabiliteit en de daling van het ledental van partijen nog verder vergroten. Lokale aanwezigheid en regelmatige contacten tussen vertegenwoordigers en hun kiezers brengen de politiek weer dichterbij de burgers.

Politieke partijen in Nederland en in de meeste andere westerse democratieën zijn tegenwoordig nogal in de war over hun bijdrage aan het democratisch proces. Moeten ze de eisen van burgers vertegenwoordigen, of moeten ze het publieke debat zelf vormgeven en een agenda opstellen?

Vergelijkbare vragen doemen op over hun plaats tussen burgers en de staat. Moeten partijen proberen om tussen de kiezers te staan, of moeten ze alleen bemiddelen tussen burgers en de staat? Het beste antwoord is: ze moeten al het bovenstaande doen. De hui-

“ Politieke partijen zijn geliefd en gehaat tegelijk, vaak om exact dezelfde redenen

Ann-Kristin Kölln en Kees Aarts

dige samenleving stelt zeer zware eisen aan politieke partijen en hun werk. Ze zijn geliefd en gehaat tegelijk, en dit vaak om exact dezelfde redenen. Politieke partijen kunnen niet langer rekenen op een stabiele achterban. Onderzoek toont namelijk aan dat een krimpend deel van het electoraat steeds weer dezelfde keuze maakt bij opeenvolgende verkiezingen. Tegenwoordig geven burgers partijen slechts steun voor de korte termijn of voor een specifieke kwestie. In feite zetten burgers steeds minder in op langetermijnvisies of-ideeën. Behalve in het wisselend stemgedrag komt dit ook tot uiting in het al lang dalende lidmaatschap van politieke partijen: tussen 1960 en 2010 bijna 2 procent per jaar, niet alleen in Nederland, maar in heel West-Europa.

Intussen ontstaat er wel een verschil tussen wat burgers willen en wat partijen bieden. Burgers hechten meer en meer waarde aan voortdurende, actieve betrokkenheid bij democratie, terwijl de meeste partijen en hun kandidaten zich op dit moment richten op de dag van de verkiezingen, die weinig ruimte voor participatie overlaat. En wat kunnen ze anders bieden? De meeste partijorganisaties hebben hun wortels in het begin of midden van de zoe eeuw, en kennen een interne structuur en logica die niet geschikt is voor de moderne burger. Partijorganisaties zijn doorgaans te hiërarchisch, hebben een verouderend bestand van leden en activisten en zijn - zeker op lokaal niveau - onvoldoende vernieuwend in hun communicatie.

Maar in plaats van hun organisatiestructuur, werkzaamheden en reputatie bij te werken, wenden partijen zich steeds nadrukkelijker tot de staat. Recent onderzoek laat zien hoe politieke partijen in

West-Europa op de daling van hun ledental reageren: ze geven meer geld uit, sturen aan op verhoging van de bijdrage die ze van de overheid ontvangen en verminderen hun lokale aanwezigheid. In plaats van te erkennen dat burgers in deze tijd de politiek dichterbij willen hebben, verbinden politieke partijen zich sterker met de staat. Burgers worden nog steeds voornamelijk beperkt tot hun electorale keuze om de vier jaar; meer regelmatige en voortdurende uitwisseling en afstemming van beleidsvoorkeuren zijn niet geïnstitutionaliseerd. Dit laat

de burgers alleen met hun behoefte om 'mee te doen' en hun enthousiasme. Een mogelijk gevolg hiervan is dat burgers zich afkeren van de politiek in het algemeen en de politieke partijen in het bijzonder. Politieke partijen hebben alle redenen om opnieuw aan een sterkere, of op zijn minst stabielere verbinding met de burger te werken. Zij moeten zich realiseren dat intense verkiezingscampagnes om de vier jaar daarvoor niet genoeg zijn. De periode tussen de verkiezingen is daarvoor veel te lang. Burgers van vandaag stellen

dan is niet genoeg

■ In verkiezingstijd weten politieke partijen de weg naar de burger wel te vinden. Maar dat is bij lange na niet genoeg om de relatie met de achterban in stand te houden. foto Hollandse Hoogte

een meer continue vertegenwoordiging op prijs, zoals talrijke one-issuegroepen laten zien die hun mening uiten door middel van petitie, referenda of protesten. Een mogelijk antwoord van partijen op de steeds hogere eisen die burgers aan de participatie stellen, is om hen te ontmoeten waar ze zijn - in de lokale omgeving dus. Voor burgers is het de gemeente waar de politiek tastbaar en echt wordt. Door het ver-

dwijnen van lokale kantoren van politieke partijen - een ontwikkeling die zich in verschillende Europese landen voordoet - lijkt de boodschap te zijn: we nemen de politiek mee naar Den Haag of Brussel. In plaats daarvan kan door zichtbare lokale aanwezigheid de betrokkenheid van en het enthousiasme onder burgers juist worden gestimuleerd. Bovendien versterkt dit de electorale en representatieve band tussen partijen en hun kiezers. Poli-

tiek geïnteresseerde burgers zijn in iedere gemeente om de hoek te vinden, maar er zijn politieke partijen nodig die hen daar dan ook opzoeken.

Auteur dr. Ann-Kristin Kölln promoveerde gisteren aan de Universiteit Twente op het proefschrift *Party decline and response*. Haar promotor prof.dr. Kees Aarts is hoogleraar politologie aan de UT en directeur van het onderzoeksinstituut IGS.